

О. В. Коч

*аспірантка економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Є. Д. Стрельцова

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВО У МІЖНАРОДНОМУ КОМЕРЦІЙНОМУ АРБІТРАЖІ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

У міжнародному комерційному арбітражі сторони, на відміну від розгляду справ державними судами, частіше використовують можливість вибору права для вирішення спору. Таким правом може бути як національне право, так і певні конвенції, звичаї міжнародного права.

Проте норми міжнародного права не завжди у повному обсязі можуть охопити своєю дією врегулювання спору. Національне право, у свою чергу, пов'язане з національним інтересом та публічним порядком певної держави та не завжди відповідає комерційним інтересам іноземних партнерів [1, с. 92].

Так, ані національне, ані міжнародне право не завжди забезпечують повного та справедливого врегулювання відносин, що виникають на перетині декількох юрисдикцій.

Сторони арбітражу, здійснюючи вибір права, можуть поєднувати право різних юрисдикцій, обмежувати дію права (виключати застосування певних

норм та положень з обраного права) або взагалі відмовитись від застосування будь-якого національного права. Концептуально дискомфортне питання пошуку нової форми права у контексті арбітражу здобуває практичне значення, підтвердженням чого є висновок Палати Лордів Англії та Уельсу у справі *Channel Tunnel* (1993): «Сторони обрали невизначене право, що має застосовуватись до суті спору. Воно дивно нейтральне, анаціональне, екстраюдиційне. Проте, не важливо, правильний чи ні вибір права, якщо сторони зробили цей вибір» [2].

Як зазначав американський вчений А. Лоуенфельд, завданням арбітрів є винесення рішення у межах права, обраного сторонами спору, яке зазвичай виходить за межі кордонів держави [3, с. 150]. Національне право може розширювати свою дію на іноземні держави, проте, за межами кордонів держави воно не стає міжнародним. Застосування в арбітражі права, ширшого, ніж національне, свідчить про створення, так званого, наднаціонального права, нової *lex mercatoria*, м'якого права, або транснаціонального права [1, с. 97; 4].

Поняття «транснаціональне право» було введено в обіг американським науковцем та практиком Ф. Джессепом у 1956 р., який визначив його як всю сукупність правових норм, що регулюють дії або події, що виходять за межі національних кордонів, які включають як публічне, так і приватне міжнародне право, так само як і інші норми, що не підпадають під ці стандартні категорії [5]. Як зазначає російський вчений М. Берандзе, сторони транснаціонального права наділяються міжнародною правосуб'єктністю і прирівнюються, таким чином, до держав, що суперечить принципам міжнародного права [6].

Професор канадського університету К. Скотт пропонує розглядати три концепції походження транснаціонального права: 1) як паралельного функціонування публічної міжнародної та національної правових систем; 2) як одночасного застосування міжнародного та приватного права; 3) як автономної правової дисципліни. Вчений зазначає, що транснаціональне права не є національним або міжнародним, ні публічним, ані приватним, проте одночасно поєднує риси усіх з них [7].

Формально транснаціональне право здобуває матеріальне вираження такими способами як: 1) кодифікація принципів комерційного права, наприклад, УНІДРУА; 2) затвердження національного права екстериторіальної дії як санкційне право або *GDPR* (Загальний Регламент про захист персональних даних ЄС).

У рамках транснаціонального права розглядається інститут транснаціонального публічного порядку, який протиставляється локалізованим національному (внутрішньому) та міжнародному (зовнішньому) публічним порядкам. Транснаціональний порядок визначається як *дійсно міжнародний*, який представляє собою такі загальновизнані принципи, як недопустимість

рабства, корупції, вбивств, тощо [8]. З цього погляду автори пропонують визнавати підставою для відмови у визнанні та виконанні арбітражних рішень порушення транснаціонального публічного порядку, замість національного, як на теперішній час визначає Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.

Транснаціональне право утворюється у сплетінні різних правових традицій, сприятливим місцем для чого є міжнародний комерційний арбітраж [9]. Транснаціональне право спрямоване на делокалізацію комерційних відносин. Така, відносно нова форма ефективного права покликана забезпечити справедливий арбітражний розгляд та придатна до виконання арбітражного рішення.

Список використаної літератури

1. Anglade L. The Use of Transnational Rules of Law in International Arbitration. *Irish Jurist, New Series*. 2003. Vol. 38 (2003). pp. 92–123.
2. Channel Tunnel Group Ltd v. Balfour Beatty Construction Ltd. England and Wales, House of Lords 1993. URL: http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1472&opac_view=6.
3. Lowenfeld A. F. Lex Mercatoria: An Arbitrator's View. *Arbitration International*. 1990. Vol. 6, Is. 2. pp. 133–150.
4. Noussia K. Transnational Law and Arbitration. *Confidentiality in International Commercial Arbitration*. Berlin: Springer. 2010. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-10224-0_6#citeas.
5. Jessup P. C. Transnational Law. New Haven : Yale University Press, 1956. 113 p.
6. Берандзе М. Р. Концепция транснационального права в международном праве : дис. ... к.ю.н. : 12.00.10, 12.00.03. Москва, 2010. 172 с.
7. Scott C. 'Transnational Law' as Proto-Concept: three Conceptions. *Comparative Research in Law & Political Economy*. Research Paper 2009. № 32/2009. 859 p.
8. Mose M. Public Policy: National, International and Transnational. *Kluwer Arbitration Blog*. 2018. URL: <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2018/11/12/public-policy-national-international-and-transnational/>.
9. Park W. Soft Law and Transnational Standards in Arbitration: The Challenge of Res Judicata. *Contemporary Issues in International Arbitration*. 2017. URL: <https://ssrn.com/abstract=3018719>.